

Forn de calç del mas la Vila

Talamanca

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Mas La Vila, 08279 Talamanca
Emplaçament A ponent del mas La Vila, a uns 80 m de la casa

Coordenades:

Latitud: 41.72928
Longitud: 1.95382
UTM Est (X): 412991
UTM Nord (Y): 4620248

Classificació

Número de fitxa 08277-141
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Sols es conserva la part frontal del forn. El seu interior ha quedat cobert per els carreus caiguts de la mateixa estructura i per la terra dels camps que l'envolten.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 013A00001
Fitxes associades:
[Mas la Vila](#)
Autoria de la fitxa Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa: dc., 05/09/2007 - 02:00

Descripció

Forn de calç ubicat a uns 80 metres del mas La Vila i del que sols es pot identificar la cambra de combustió o fogaina. Aquesta té dues obertures a ponent, al marge d'uns camps de conreu, per a on s'alimentava i netejava. Trobem dues voltes formades per carreus de pedra lligats amb argamassa i disposats en plec de llibre. Per damunt, unes filades de fins a 70 cm d'alt acaben de conformar aquest costat, que d'alçada total arriba als 170 cm per 400 cm d'ample aproximadament. A l'interior de la fogaina no s'hi pot accedir, doncs està ple de sediment que s'hi ha acumulat un cop el forn ha entrat en desús. De fet, una de les obertures està gairebé tapada exteriorment per les terres sedimentades. L'alçada de l'entrada més oberta és de 110 cm, mentre que d'ample fa 140 cm i de fondària 90 cm de fondària. L'espai de cocció ha quedat cobert per els camps de conreu, de tal manera que és impossible definir la planta del forn. Malgrat això, sembla que aquesta construcció respondria a un forn de calç de planta quadrangular amb dues cambres. Per damunt de la fogaina hi hauria la caixa de pedra i obra que faria de paret del forn, i que el pot envoltar del tot o sols parcialment. A dins hi hauria el relleixó, que servia de base per muntar la volta de pedres de calç a calcinar. Sembla ser que aquest tipus de construcció amb fogaines més adequades donaven un producte final de major qualitat. Aquest procés de calcinació podia durar entre 7 i 11 dies, mantenint en tot moment la flama. Els calcianires, els forners especialistes en el procés, sabien quan la calcinació arribava al final, pel color del fum. Llavors, es procedia a desmuntar la volta de les mateixes pedres de calç i es retiraven per fer-ne les tasques d'hidratació o de polvorització. CABALLÉ, OLIVARES (2003:486) Sembla que es recolliria l'aigua del pou o de la bassa que trobem a pocs metres.

Història

La calcinació es un procés conegut des d'època antiga que permet obtenir pols de calç a partir de pedres calcàries, en un procés en el qual aquestes pedres, escalfades fins a una temperatura de 800 a 1000 graus, perden anhídrid carbònic i es genera òxid de calci, component essencial de la calç viva. El procés es completa amb l'apagada de la calç viva, quan s'afegeix aigua i la hidratació provoca el trencament de les pedres calcinades, que es converteixen en pols de calç. Un cop assolit aquest material, ja era adequat per a la preparació de morter. Els forns utilitzats per a la fabricació i obtenció de calç, guix i materials de construcció (obra constructiva) derivats de la transformació de l'argila, estan molt vinculats als processos i tècniques constructius desenvolupats al llarg de la història. Cal remuntar-se a èpoques antigues per cercar els primers exemples coneguts i ben documentats d'aquest tipus d'estructures de combustió, anomenats genèricament forns. En el cas de la calç, ja se'n coneix l'aplicació per a la construcció des del segle III aC, per bé que fou en època romana quan s'emprà amb més profusió i quan adquirí un paper cabdal com a lligam de materials. L'estudi arqueològic d'aquestes estructures de combustió ha d'anar vinculada a la mateixa dinàmica de la seva producció i al seu entorn immediat, puix que la majoria de forns s'ubicaven tot seguint uns objectius molt determinats, i calia triar molt bé el lloc on s'havia de construir el forn: facilitat de proveir-se de les primeres matèries, disposició d'un punt d'aigua, transport fàcil del producte resultant... No es tracta mai d'estructures aïllades, sinó que formen part d'un sistema productiu més ampli i elaborat, ja sigui producció d'obra, calç o guix. Cal dir que el seu estudi des d'un punt de vista arqueològic és força nou. Els darrers anys s'ha incrementat la documentació de forns d'època moderna i contemporània, fet per el que han anat adquirint progressivament un caràcter de ple jaciment arqueològic, ben diferent del que succeïa anys enrera. La documentació d'aquests forns ens aporta una informació molt interessant sobre el món agrícola i preindustrial entre els segles XVII-XIX, i també en ple segle XX, ja que el treball en aquests forns era bàsic per a la construcció de cases i habitatges. Val a dir que en la major part de les masies i cases senyorials del segle XIX i inicis del XX, en una època determinada a Catalunya de la industrialització, hi trobem peces d'obra fabricades en aquests forns que s'utilitzaren, lligades amb calç, per a la construcció.

Anys enrera, el funcionament d'aquests forns generava tot un procés productiu que donava feina a molta gent, des dels que anaven a buscar feixos de llenya i els arbres al bosc amb els muls, fins als que anaven a buscar l'argila o els que carregaven el forn a l'hora de coure o també els mateixos forners, que tenien al seu càrrec el bon funcionament de tot el procés. Des d'un punt de vista arqueològic cal dir que un dels aspectes del qual hi ha més mancança en el moment d'excavar un d'aquests forns i fer-ne la interpretació és un fòssil director que l'ubiqui cronològicament. També és difícil escatir la seva cronologia inicial a partir de la documentació escrita, ja que solen ser edificacions de poca importància que no deixen cap referència escrita. En tot cas, podem intuir la data aproximada de construcció del forn per la casa o cases a les quals proveiran de materials constructius. CABALLÉ, OLIVARES (2003: 486) En el cas del forn documentat, estaria clarament vinculat amb el subministrament de calç per els incomptables processos d'alteració i ampliació que el mas i altres cossos independents han sofert al llarg dels anys, funcionant segons sembla, fins a principis del segle XX.

Bibliografia

CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

